

Kursplan

för kurs på avancerad nivå

Specialpedagogik som tvärvetenskap

Special Education in an Interdisciplinary Perspective

30.0 Högskolepoäng

30.0 ECTS credits

Kurskod:	UQ01SL
Gäller från:	HT 2008
Fastställt:	2008-06-27
Institution	Specialpedagogiska institutionen
Ämne	Specialpedagogik

Beslut

Kursen ges som programkurs inom speciallärarprogrammet, 90 hp, i ämnet specialpedagogik. Kursen ingår i en professionsutbildning som leder till speciallärarexamen med inriktning mot språk-, skriv-, läs- eller matematikutveckling. Kursen vänder sig främst till yrkesverksamma lärare som vill utveckla det specialpedagogiska arbetet i fråga om elevens lärande i språk, läsning, skrivning eller matematik i förskoleklass, skola och vuxenutbildning. Kursansvarig institution är Specialpedagogiska institutionen vid Stockholms universitet.

Denna kursplan är fastställd av prefekten 2008-06-27 och godkänd av lärarutbildningsnämnden att ingå i speciallärarprogrammet 2008-08-15.

Kursplanen är giltig fr o m 2008 termin H08.

Förkunskapskrav och andra villkor för tillträde till kursen

För tillträde till kursen krävs förutom grundläggande behörighet för högskolestudier följande särskilda behörighet:

- Lärarexamen med inriktning mot kunskapsområdet språk-, skriv-, läsutveckling/svenska, eller matematikutveckling/matematik, annan avlagd lärarexamen kompletterad med motsvarade kunskaper.
- Minst tre års yrkeserfarenhet på minst halvtid av undervisning/pedagogiskt arbete i svenska, svenska som andraspråk, svenska som andra språk för döva/teckenspråk eller matematik efter lärarexamen,
- Att studenten i sin lärarexamen eller efter sin lärarexamen skrivit en uppsats om minst 15 hp inom relevant kunskaps/ämnesområde på grundnivå (kandidatnivå), och har 7,5 hp forskningsmetodik – vetenskapsteori.

Kursens uppläggnig

Provkod	Benämning	Högskolepoäng
SK11	Specialpedagogik som tvärvetenskap	15
SK12	Specialpedagogiskt perspektiv på lärmiljöer	15

Kursens innehåll

Specialpedagogik är ett tvärvetenskapligt ämnesområde som utvecklar kunskap ur de beteendevetenskapliga, samhällsvetenskapliga, filosofiska, medicinska, naturvetenskapliga och didaktiska forskningsfälten. I specialpedagogiken möts och interagerar dessa vetenskaper. Samhällssyn, människosyn och kunskapssyn behandlas ur ett idéhistoriskt perspektiv. Vetenskapsteori och metod (6hp) samt VFU i form av fältstudier

(3hp) integreras fortlöpande genom utbildningen.

Delkurs 1: Specialpedagogik som tvärvetenskap, 15 hp

Ämnesrådets tvärvetenskaplighet genomsyrar utbildningen där individens psykologiska och biologiska förutsättningar samspelar med omgivningens psykosociala och fysiska miljö. Internationella, nationella och lokala mål- och styrdokument samt lagar och förordningar granskas kritiskt och prövas i ett jämförande historiskt och nutida specialpedagogiskt perspektiv. I kursen granskas kunskap om samhällets normer kopplat till social bakgrund, kön, etnicitet, funktionsnedsättning, trosuppfattning, sexuell läggning och ålder. Genom litteratur och i kontakter med olika verksamheter i kommun, landsting och stat diskuteras och analyseras samband mellan vetenskap och beprövad erfarenhet. Specialpedagogisk forskning granskas kritiskt och sätts i relation till speciallärarrollen.

Delkurs 2: Specialpedagogiskt perspektiv på lärmiljöer, 15 hp

I kursen relateras olika lärmiljöer till individens förutsättningar för lärande. Ett förebyggande arbetssätt som förhindrar att svårigheter uppstår i barnets språk och begreppsutveckling är i fokus och barns, ungdomars och vuxnas lärande i interaktion med miljön poängteras. Kursen ger kunskap om ett inkluderande arbetssätt vilket innebär att lärmiljön ger förutsättningar för varje elev att vara aktiv och känna sig delaktig utifrån egna förutsättningar. Olika pedagogiska miljöers utformning i relation till andra kulturella lärmiljöer studeras. Interaktioner mellan elev, grupp och lärare analyseras och granskas kritiskt i relation till praktik och teori.

Förväntade studieresultat

Delkurs 1: Specialpedagogik som tvärvetenskap, 15 hp

Efter genomgången kurs ska studenten kunna:

- redogöra för historisk och nutida specialpedagogisk kunskapskultur och tanketraditioner på lokal, nationell och internationell nivå
- analysera, diskutera, och kritiskt granska innehållet i svenska och internationella styrdokument i relation till specialpedagogisk verksamhet i ett historiskt och nutida perspektiv
- kritiskt granska samspelen i samhället på organisations-, grupp- och individnivå med utgångspunkt från specialpedagogik som ett tvärvetenskapligt ämne
- via empiriska fältstudier och forskningsmetodiska redskap kartlägga specialpedagogikens funktion i samhällets olika verksamheter och relatera denna till vetenskaplig specialpedagogisk kunskap

Delkurs 2: Specialpedagogiskt perspektiv på lärmiljöer, 15 hp

Efter genomgången kurs ska studenten kunna:

- identifiera och analysera hinder och möjligheter i olika undervisnings- och lärmiljöer för barn, ungdomar och vuxna i behov av särskilt stöd i svenska och matematik
- redogöra för förebyggande arbetsmetoder för att undanröja hinder i olika lärmiljöer när det gäller språk- och begreppsutveckling
- redogöra för och granska pedagogiska lösningar och modeller som främjar ett inkluderande arbetssätt för språk-, läs-, skriv och matematikutveckling
- med hjälp av forskningsmetodiska redskap observera och analysera individens möjligheter till lärande i olika lärmiljöer och relatera till vetenskapliga teoretiska utgångspunkter.

Undervisning

Undervisningen sker i form av föreläsningar, seminarier, litteraturstudier, verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i form av fältstudier, muntliga och skriftliga redovisningar enskilt och i grupp samt examinationer. VFU i form av fältstudier samt vetenskapsteori och metod är obligatoriska inslag i kursen.

Kunskapskontroll och examination

Delkurs 1 examineras genom uppgifter där studenten:

- i grupp identifierar, analyserar och i en gemensam skriftlig rapport enligt vetenskaplig praxis redogör för och kritiskt granskar specialpedagogikens tvärvetenskapliga uttryck och funktion på såväl lokal som nationell nivå. Uppgiften betygssätts med E eller Fx.
- skriftligen genomför en självständig granskning av specialpedagogikens roll i ett historiskt och nutida perspektiv med utgångspunkt från samhällssyn, människosyn och kunskapssyn. Uppgiften betygssätts enligt en sjugradig betygsskala.

Delkurs 2 examineras genom uppgifter där studenten

- i grupp skriftligt och muntligt redogör för och analyserar observation av lärmiljöer i svenska eller matematik med utgångspunkt i vetenskapliga teorier. Uppgiften betygssätts med E eller Fx.

- skriftligen genomför en självständig analys av speciallärarens roll, arbetsmetoder och pedagogiska lösningar där individens förutsättningar i olika lärmiljöer kopplas till vetenskap och beprövad erfarenhet. Uppgiften betygssätt enligt en sjugradiga betygsskala.

Betygsättning sker enligt en sjugradig målrelaterad betygsskala:

A = Utmärkt

B = Mycket bra

C = Bra

D = Tillfredsställande

E = Tillräckligt

Fx = Otillräckligt

F = Helt otillräckligt

Kursens betygskriterier delas ut vid kursstart.

För att få godkänt slutbetyg på hela kursen krävs lägst betyget E på samtliga moment samt fullgjord och godkänd VFU i form av fältstudier.

Studierande som fått betyget Fx eller F på ett prov har rätt att genomgå minst fyra ytterligare prov så länge kursen ges för att uppnå lägst betyget E.

Studierande som fått lägst betyget E på prov får inte genomgå förnyat prov för högre betyg.

Studierande som fått betyget Fx eller F på ett prov två gånger av en examinator, har rätt att begära att en annan examinator utses för att bestämma betyg på provet. Framställan härom ska göras till institutionsstyrelsen.

Student som underkänts i VFU har rätt att ånyo genomgå delkurs(er) med tillhörande VFU, dock högst två gånger.

Studierande kan begära att examination enligt denna kursplan genomförs högst tre gånger under en tvåårsperiod efter det att kursplanen slutat gälla. Framställan härom ska göras till institutionsstyrelsen. Med prov jämföras också andra obligatoriska moment eller delmoment i kursen.

Övergångsbestämmelser

När kursen inte längre ges eller kursinnehållet väsentligen ändrats har studenten rätt att en gång per termin under en sextermensperiod examineras enligt denna kursplan. Dock gäller begränsningarna under punkt 10, Begränsningar.

Begränsningar

Kursen får inte tillgodoräknas i examen samtidigt med sådan inom eller utom landet genomgången och godkänd kurs, vars innehåll helt eller delvis överensstämmer med innehållet i kursen.

Kurslitteratur

I kurs 1 läses ca 4000 sidor varav två obligatoriska avhandlingar som representerar olika metodtraditioner inom språk-, läs- och skriv- eller matematikområdet utifrån studentens eget val. Styrdokument och grundskolans/gymnasieskolans kursplaner är gemensamma för hela utbildningsprogrammet och ingår utöver obligatorisk litteratur.

Obligatorisk litteratur

*Ahlberg, A. (2001). Lärande och delaktighet. Lund: Studentlitteratur. (173 s.)

Arvastson, G. & Ehn, B.(red)(2007). Kulturnavigering i skolan. Lund: Gleerup (s. 7-69).

*Asklan, L. & Sataoen, SO. (2003). Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt. Stockholm: Liber. (300 s.)

*Barron, K. (2004). Genus och funktionshinder. I K. Barron (red.). Genus och funktionshinder. Lund: Studentlitteratur. (s. 15-52)

*Barron, K. (2004). Vem är jag? Utvecklingsstörda kvinnor (re)konstruerar sin identitet. I K. Barron (red.). Genus och funktionshinder. Lund: Studentlitteratur. (s. 123-154)

*Björck-Åkesson, E. & Granlund, M. (2004). Delaktighet □ ett centralt begrepp i WHO:s klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF). I A. Gustavsson (red.). Delaktighetens språk. Lund:

Studentlitteratur. (s. 29-48)

*Borevi, K. & Strömblad, P. (2004). Kunskap för integration: Om makt i skola och utbildning i mångfaldens Sverige. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. (199 s.)

Broberg, A., Almqvist, K. & Tjus, T. (2003). Klinisk barnpsykologi. Utveckling på avvägar. Stockholm: Natur & Kultur. Del 1: Allmänna aspekter och teoretiska aspekter på psykisk ohälsa hos barn. (s.29-53)

Bryman, A. (2006). Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber (valda delar, ca 100 s.)

Danemark, B. (red.). (2005). Sociologiska perspektiv på funktionshinder och handikapp. Lund: Studentlitteratur. (171 s.)

*Engwall, K. (2004). Sinnesslöa kvinnor och sexualitet i ett historiskt perspektiv. I K. Barron (red.). Genus och funktionshinder. Lund: Studentlitteratur. (s. 53-82)

Fischbein, S. & Österberg, O. (2003). Mötet med alla barn □ ett specialpedagogiskt perspektiv. Stockholm: Gothia. (243 s.)

Forsberg, E. & Wallin, E. (2006). Skolans kontrollregim - ett kontraproduktivt system för styrning?: en antologi. Stockholm : HLS förlag (184 s.)

Fredriksson, U. (2005), Utbildning för alla: för alla?: bakgrund, problem och utmaningar Stockholm: Forum Syd förlag. (95 s.) Finns på nätet.

*Gustavsson, A. (2004). Inledning. I A. Gustavsson (red.) Delaktighetens språk. Lund: Studentlitteratur. (s. 15-28)

Göransson, K. (1999). □ Jag vill förstå □ □ om eleven, kunskapen och lärandet. Stockholm: Stiftelsen ala. (242 s.)

*Heimdahl Mattson, E. (2001). Inclusive Strategies and Bureaucratic Organisations in Integrated and Segregated School Systems. Scandinavian Journal of Disability Research, 3(1), s. 31-55.

Helldin, R. (2007). Klass, kultur och inkludering. En pedagogisk brännpunkt för framtidens specialpedagogiska forskning. Pedagogisk forskning i Sverige, 12 (2), s. 119-134.

Hjälpmiddelsinstitutet (2004). ICF- Så funkar det. www.hi.se (11 s.)

*Kivirauma, J., Klemelä, K. & Rinne, R. (2006). Segregation, integration, inclusion - the ideology and reality in Finland. European Journal of Special Needs Education, 21 (2), s. 117-133.

*Molin, M. (2004). Delaktighet inom handikappområdet □ en begreppsanalys. I A. Gustavsson (red.). Delaktighetens språk. Lund: Studentlitteratur. (s. 61-81).

*Myrberg, M. (2007). Dyslexi: En kunskapsöversikt. Stockholm: Vetenskapsrådet. Vetenskapsrådets rapportserie. (100 s.)

Nilholm, C. (2007). Forskningen om specialpedagogik. Landvinningar och utvecklingsvägar. Pedagogisk forskning i Sverige, 12 (2), s. 96-108.

Parszyk, I-M. (1999). En skola för andra: minoritetslevers upplevelser av arbets- och livsvillkor i grundskolan. Stockholm: HLS förlag. Kap 6 och 8. (50 s.)

Persson, B. (2008). Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap. Stockholm: Liber. (160 s.)

Rosenqvist, J. (2007). Landvinningar på väg mot en skola för alla. Pedagogisk forskning i Sverige, 12 (2), 109-118.

Rönberg, I. & Rönberg, L. (2007). Etnomatematik: perspektiv för ökad förståelse i matematiklärandet. Stockholm: Utbildningsförvaltningen (34 s)

Skolverket (2005). Handikapp i skolan. Det offentliga skolväsendets möte med funktionshinder från folkskolan till nutid. Rapport 270. Stockholm: Fritzes. (www.skolverket.se) (49 s.)

*Skidmore, D. (2004). Inclusion: The Dynamic of School Development. Beshire: Open University Press. (140 s.)

Solvang, P. (1999). Medikalisering av problem i skolan. Locus 1999(2). (13 s.)

Sterner, G. & Lundberg, I. (2006). Räknesvårigheter och lässvårigheter under de första skolåren - hur hänger de ihop? Västerås: Natur & Kultur. (170 s)

*Tideman, M. (2004). Lika som andra □ om delaktighet som likvärdiga levnadsvillkor. I A. Gustavsson (red.). Delaktighetens språk. Lund: Studentlitteratur. (s. 119-136).

*Traustadóttir, R. & Sigurjónsdóttir, H.B. (2004). Tre generationer utvecklingstörda mödrar och deras familjenätver. I K. Barron (red.). Genus och funktionshinder. Lund: Studentlitteratur. (s.83-102)

*Westling Allodi, M. (2007) Equal Opportunities in Educational Systems: the case of Sweden. European Journal of Education, 42 (1), s. 133-146.

Ytterligare artiklar kan tillkomma.

* Gemensam med Specialpedagogiska programmet.

Referenslitteratur

Malmgren, A. (2002). Specialpedagoger - nybyggare i skolan. Sthlm: HLS Förlag. (176 s.)

Nilholm, C. & Björk-Åkesson, E. (red.). (2007). Reflektioner kring specialpedagogik- sex professorer om forskningsområdet och forskningfronterna. Vetenskapsrådets rapportserie 5:2007. (www.vr.se) (107 s.)

Svenska Unescorådet (2001). Salamancadeklarationen. Skriftserie nr 1/2001. (50 s.)

Metodlitteratur

(Valbar litteratur omfattande cirka 500 sidor väljs i samråd med gruppansvarig lärare.)

*Alvesson, M & Deetz, S. (2000) Kritisk samhällsvetenskaplig metod. Lund: Studentlitteratur. (227 s.)

Alvesson, M och Sköldberg, K. (1994/2006): Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod. Lund: Studentlitteratur. (402 s.)

*Eliasson, A (2006) Kvantitativ metod från början. Lund: Studentlitteratur (169 s.)

Eliasson, R-M. (1995). Forskningsetik och perspektivval. Lund: Studentlitteratur. (204 s)

Gustavsson, B. (red.) (2004) Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen. Lund: Studentlitteratur. (291 s.)

*Kvale, S. (1997) Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur (297 s.)

*Mattsson, M. (2004) Att forska i praktiken. Uppsala: Kunskapsföretaget (200 s.)

Merriam, S. (1994). Fallstudien som forskningsmetod. Lund: Studentlitteratur. (228 s.).

Rienecker, L. (2003). Problemformulering. Malmö: Liber (48.s)

Rudberg, B. (1993). Statistik: att beskriva och analysera statistiska data. Lund: Studentlitteratur. (229 s.)

Stensmo, C. (2002) Vetenskapsteori och metod för lärare. Uppsala: Kunskapsförlaget.

Trost, J. (2005). Kvalitativa intervjuer. Lund: Studentlitteratur (146 s.)

Trost, J. & Hultåker, O. (2007). Enkätboken. Lund: Studentlitteratur (168 s.)

Valbar litteratur

Den valbara litteraturen (ca 700 s) väljs i samråd med basgruppsansvarig lärare.

Ahlberg, A. (2007). Specialpedagogik av igår, idag och imorgon. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 12 (2), 84-95.

Assarson, I. (2007). Talet om en skola för alla. *Malmö Studies in Educational Sciences No 28*. Malmö: Holmbergs. (273 s.)

Berthén, D. (2007). Förberedelse för särskildhet: särskolans pedagogiska arbete i ett verksamhetsteoretiskt perspektiv. Avhandling. Karlstads universitet. Avdelningen för pedagogik. (213 s.)

Dominkovic, K., Eriksson, Y & Fellenius, K. (2006). *Läsa högt för barn*. Lund: Studentlitteratur. (169 s.)

European Agency for Development in Special Needs Education. (2003). *Inkluderande undervisning. Goda exempel* www.european-agency.org (32 s).

Heiberg Solem, I. & Lie Reikerås, E. K. (2004). *Det matematiska barnet*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur (344 s)

Helldin, R. (1997). *Specialpedagogisk kunskap som ett socialt problem. En kritisk analys av avvikelser och segregation*. Stockholm: HLS förlag. (175 s.)

Helldin, R. (1998) *Kommunerna och den specialpedagogiska verksamheten. Nutid och framtid*. Stockholm: HLS Förlag. (224 s.)

Lindensjö, B. & Lundgren, U. (2002) *Utbildningsreformer och politisk styrning*. Stocholm: HLS Förlag (180 s.)

Nilholm, C. (2003). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur. (105 s.)

Nilholm, C. (2006). *Inkludering av elever i behov av särskilt stöd* i Vad betyder det och vad vet vi? *Forskning i fokus nr 28*. Myndigheten för skolutveckling. (57 s.)

Qvarsell, R. (1993). *Skall jag taga vara på min broder?: tolv artiklar om vårdens, omsorgens och det sociala arbetets historia*. Umeå :Institutionen för idéhistoria. (140 s.)

Roll Pettersson, L. (2001) *Teacher Perceptions of Supports and Resources Needed in Regard to Pupils with Special Educational Needs in Sweden. Educating and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 36 (1) 42 - 54 (12 s.)

Roos, C. & Fischbein, S. (red.) (2006) *Dövhet och hörselnedsättning. Specialpedagogiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. (ca 100 s.) (valda delar)

Sivertun, U. (2006) *Specialpedagogik och social utslagning. Perspektivisering - möjligheter och dilemman*. Stockholm: HLS Förlag (ca 100 s.) (valda delar)

Skrtic, T.M. (2005) *A Political Economy of Learning Disabilities. Learning Disability Quarterly*. 28. 149 - 155. (6 s.)

Social Rapport 2006: Utsatthet bland barn och unga. Kap 7 (54 s.) (Finns på nätet)

SOU 2003:35. *För den jag är. Om utbildning och utvecklingsstörning. Delbetänkande av Carlbeck-kommittén*. (Kap 1-4, 9, 13; 62s.)

Söder, M. (red.) (2005). *Forskning om funktionshinder. Problem-utmaningar-möjligheter*. Lund: Studentlitteratur (155 s.)

Tideman, M. (2000). *Normalisering och kategorisering. Om handikappideologi och välfärdspolitik i teori och praktik för personer med utvecklingsstörning*. Lund: Studentlitteratur (358 s.)

Tössebro, J. (2004). *Integrering och inkludering*. Lund: Studentlitteratur (201 s.)

Woodhead, M. (1999) *Reconstructing development psychology. Children and society*. 13, (1). (14 s.)